

DIE WENSLIKHEID VAN 'N HERSIENING VAN DIE AFRIKAANSE VERTALING VAN DIE BYBEL

III. DIE EVANGELIE VOLGENS MARKUS. (Vervolg).

Mrk. 6:4. Die Afr. Vertaling vertaal *patris* hier met, „vaderland” om te lui, „’n Profeet is nie ongeëerd nie, behalwe in sy vaderland...” Nou is „vaderland” inderdaad ’n gebruikelike vertaling vir die betrokke Griekse woord, en kom ook meestal so voor. Maar dit kom ook heel dikwels voor vir „vaderstad”, soos die Afr. Vert. dit dan ook weergee in Mrk. 6:1. Die raamwerk waarin Jesus hier spreek, die noem van familie en huis, maak dit duidelik genoeg dat ons *patris* ook hier moet vertaal met „vaderstad”.

---

†) Die sewende druk het in 1923 by John Murray, Londen, verskyn.

§) Eene Eeuw van Worsteling (1904) bls. 80.

Mrk. 6:5. Ons bestaande vertaling lui, „En Hy kon daar geen krag doen nie . . .” Die eerste opmerking oor hierdie weergawe raak die vertaling van *dunamis* met „krag”. Die griekse woord word gebruik om krag as eienskap of as besit aan te dui, maar ook om krag as daad uit te druk. Soos die eerste betekenis voorkom in Hnd. 1 : 8, Kol. 1 : 11, Luk. 4 : 14 en Mrk. 6 : 14, e.a.p., so kom die tweede o.a. voor in Luk. 10 : 13, Hnd. 2 : 22, II Thess. 2 : 9 en hier. Dit lyk my dat hierdie onderskeid in betekenis by die uiteindelijke hersiening van ons vertaling wel uitgedruk moet word, deur byvoorbeeld *dunamis* te vertaal met „kragdaad”.

Verder, die griekse *oudemia* wat hier weergegee word as „geen”, is eintlik veel sterker en nadrukliker. Hierdie kragtige, nadruklike betekenis pas ook veel beter in hierdie verband. Ek stel voor om „geen” te vervang deur „geen enkele”. In die geheel behoort die betrokke gedeelte dus te lui, „En Hy kon daar geen enkele kragdaad verrig nie . . .”

Mrk. 6:9. Ons kritiek betrek hier die vertaling van *sandalia* deur die Afr. Vert. met „skoene”. Die algemene griekse woord vir „skoene” is egter *hupodemata* en dit is ook die mees voorkomende naam vir die voetbedekking in die Nuwe Testament. *Sandalia* kom verder nog net voor in Hnd. 12 : 8, en die onderskeid tussen die twee woorde behoort ook in die afrikaanse uit te kom want, behalwe in die grieks, word dit ook in die hebreus onderskei; *sandala* dui namelijk in die hebreus aan 'n oop skoene terwyl *manaal* 'n toe-skoene beteken. Ons behoort hier te vertaal met die in afrikaanse goebekende woord, „sandale”.

Mrk. 6:11. „. . . tot 'n getuienis teen hulle.” is die weergawe van die Afr. Vert. Met nadruk en met reg waarsku GOULD¹⁾ teen juis so 'n vertaling. Die bedoeling van die simboliese handeling van die afskud van die stof van die voete waar mense hulle, die dissipele, nie wil ontvang nie, is om aan sulkes te toon of te getuig dat hulle alle verhoudinge met die onwilliges afbreek en daarmee ook die seëninge van die Koninkryk van God aan hulle onttrek word. Ons moet eenvoudig vertaal, „. . . as 'n getuienis vir hulle”.

Verder, die woorde, „Voorwaar Ek sê vir julle, dit sal vir Sodom of Gomorra ens . . .” is 'n orname deur die Textus Receptus in sy erkende strewe om te paralleliseer, uit Mt. 10 : 15. Dit word deur die betroubare manuskripte nie betuig nie en moet nie in die Afr. Vert. van hierdie vers staan nie.

Mrk. 6:14. „Toe koning Herodes dit hoor . . .” lees die Afr. Vert. en dit is aanneemlik as die Bybelleser maar net nie die indruk kry dat „dit” op die laaste verse van die voorgaande perikoop, namelijk 7-13 sien nie. Die griekse teks gee geen voorwerp aan vir die werkwoord

¹⁾ Vgl. GOULD, op. cit. ad loc.

„hoor” (*ēkousen*) nie en ons moet dit dus soek in die werkwoord en die contextus self. Wat Herodes gehoor het, was, blykens die parentese, „want sy naam het bekend geword”, die gerugte oor Jesus, en daarop doel die teks, nie op die demone-uitdrywinge en sieke-genesing nie. Die griekse konstruksie hier is dié wat deur BLASS-DEBRUNNER onderskei word as *Volkstümliche Koordination*.²⁾ Dit sien op die gebruik in die volksmond om i.p.v. onderskikkend, die sin neweskikkend op te bou en te koördineer met „en” (*kaī*). In die betrokke geval is die gekoördineerde sin, „En koning Herodes het gehoor en gesê . . .” Uit wat hy gesê het is dit duidelik wat hy gehoor het, naamlik die gerugte oor Jesus. Terwyl ons dan tog ’n voorwerp vir die werkwoord „hoor” moet maak om sinvol te vertaal, sou ek voorstel dat ons dit dan ook sinryk doen en vertaal, „En koning Herodes het van Hom gehoor ens. . .”

Mrk. 6:15. „Hy is ’n profeet of soos een van die profete.” lees die Afr. Vert. Die konstruksie in die oorspronklike lesing is egter ’n duidelik hebraïstiese en doen hom in die grieks voor as ’n pleonastiese.³⁾ „’n Profeet soos een van die profete” staan daar in die grieks en dit beteken eenvoudig, „’n profeet soos enige ander.” Hoe die Afr. Vert. in die lig hiervan en totaal buite die teks-inhoud tot sy oorsetting kom, is nie duidelik nie. Om tog die teks getrou te bly, moet ons vertaal wat daar staan, naamlik, „’n Profeet soos een van die profete”. Ter verskoning van die Afr. Vert. moet gesê word dat die State Vertaling o.g.v. die lesing van die siriese vertaling, die PESCHITTA, ook soos hy vertaal.

Mrk. 6:16. In twee opsigte loop die Afr. Vert. mis met sy oorsetting, „Johannes wat ek onthoof het, dit is hy; hy het uit die dode opgestaan.” In die griekse grondteks kom die woorde, „hy het uit die dode opgestaan”, heeltemal nie voor nie. Daar staan eenvoudig, „hy is opgewek”. Tweedens word deur die Afr. Vert. al weer die *Textus Receptus* gevolg met die invoeging van die woorde, „dit is hy;” ’n Korrekte vertaling van die grondteks sal wees, „Johannes, wat ek onthoof het, hy is opgewek”.

Mrk. 6:19. Ons kritiek betref hier die Afr. Vert. se oorsetting van *hē de Hērodiās eneichen autō* met, „En Herodias het ’n oog op hom gehad.” Die afrikaanse idioom waarmee hier vertaal is, beteken „om iemand op te pas,” die hollandse idioom, „in de gaten houden” of die engelse, „to have an eye on”. En dit beteken die griekse idioom in die betrokke teks nie. *Eneichen tini* in die grieks is elipties vir *cholon eneichen tini*, soos dit verskillende male voorkom byvoorbeeld by HERODOTOS, en dit beteken, „om ’n wrok teen iemand te koester.”⁴⁾

2) BLASS-DEBRUNNER, a.a.O. § 471.4.

3) Vgl. BLASS-DEBRUNNER, a.a.O. § 306.5.

4) LIDDELL-SCOTT-JONES, op. cit. s.v. n BLASS-DEBRUNNER, a.a.O. § 308.

Dit is inderdaad ook die betekenis wat die contextus hier verlang. Herodias het 'n wrok gekoester teen die Doper. Ons moet daarom hier vertaal, „Maar Herodias het 'n wrok teen hom gehad . . .”

Mrk. 6:20. „Want Herodes was bang vir Johannes,” lui die Afr. Vert. na die State Vertaling se, „Want Herodes vreesde Johannes”. Die griekse woord wat hier vertaal word as „bang wees”, beteken ook iets anders, naamlik „om ontsag te hê” soos byvoorbeeld in Ef. 5:33 en Lev. 19:3 (Septuaginta). Die sinsverband vra in hierdie teks ook sekerlik die laasgenoemde betekenis van die woord. 'n Mens is tog nie bang vir 'n regverdige mens nie en al sou dit ook nog kan omdat jyself onregverdig is, dan gaan jy hom tog nie beskerm nie. Maar wanneer iemand regverdig is, het ons vir hom *ontslag* en dan sal ons how wel wil beskerm. Ons moet hier vertaal, „Want Herodes het ontsag gehad vir Johannes”.

Verder, met die State Vertaling volg die Afr. Vert. die Textus Receptus om te lees, „en nadat hy hom gehoor het, het hy baie dinge gedoen en graag na hom geluister”. Die minder geslaagde vertaling berus op die feit dat die Textus Receptus *epoiei* lees waar ons betroubare manuskripte lui, *ēporei*. Die verskil in die lesinge is egter so groot as dié tussen „doen” en „verleë wees”. Wanneer ons die betere manuskripte se lesing volg, word die bedoeling van die skrywer vir ons veel duideliker en sinryker: „Want wanneer hy hom gehoor het, was hy baie verleë, maar het graag na hom geluister”.

Mrk. 6:24. Die Afr. Vert. sit oor, „Daarop gaan sy uit en sê vir haar moeder . . .” Maar dit staan nie in die oorspronklike nie, dog alleen, „En uitgaande het sy vir haar moeder gesê . . .” of om dit idiomaties te vertaal, „En sy het uitgegaan en vir haar moeder gesê . . .”

Mrk. 6:25. Die griekse woord *pinax* word hier deur die Afr. Vert. oorgesit met „skottel”. Maar „skottel” heet in die grieks, byvoorbeeld in Mrk. 14:20 *trublion*; ek wil toegee dat *pinax* ook met „skottel” vertaal kan word soos in Luk. 11:39 waar die sin dit vereis. Maar met die betrokke vertaling gaan hier weer iets van die fyne van die vertelling verlore. *Pinax* beteken eintlik „'n blad”, „tablet” of „skinkbord” en as mens nou in gedagte hou dat die dogter van Herodias haar versoek rig tydens die drinkgelag, dan pas die laaste betekenis seker die beste: sy vra as haar deel van die skinkbord af, die hoof van die Doper. Ek stel voor om hier te vertaal, „. . . die hoof van Johannes die Doper op 'n skinkbord gee.”

Mrk. 6:26. *athetein* met die akkusatief beteken nie om iemand iets te weier, of soos die Afr. Vert. wil, iemand af te wys nie, maar om woord teen iemand te breek, 'n belofte of 'n eenmaal gegewe woord terug te trek, ongeldig te verklaar. Dit is inderdaad ook die betekenis wat die sinsverband hier vereis. I.p.v. die Afr. Vert. se lesing, „wou hy haar nie afwys nie”, behoort ons te lees, „wou hy teenoor haar nie

woordbreek nie". Hierdie vertaling word ondersteun deur die gebruik van *athetein* in Jes. 33:1, 63:8, Jer. 12:6; ook nog Jes. 1:2 (Septuaginta) en Mrk. 7:9 waarop ons t.p. sal terugkom.⁵⁾

Mrk. 6:27. *spekulatōr* wat deur die Afr. Vert. oorgesit word as „lyfwag”, ’n voorkomende betekenis van die woord, word in hierdie tyd hoofsaaklik gebruik as benaming vir die skerpregter; dit is een van die latinismes wat veelvuldig voorkom by Markus. In SENECA se *De Beneficiis* 3.25 en *De Ira* 1.18, 4, word *speculatōr* gebruik in ons sin van skerpregter, en so ook in Pap. Oxy. 1193.1. LIDDELL-SCOTT-JONES verklaar hierdie gebruik van die benaming, *spekulatōr*, as „one of the *principales* or headquarters’ staff of a legionary commander or provincial governor, whose duties included the carrying out of executions”. Waar die Afr. Vert. lees, „En die koning stuur dadelik een van sy lyfwag . . .”, behoort te staan, „En die koning het dadelik ’n skerpregter gestuur . . .”

Mrk. 6:28 word deur die Afr. Vert. as ’n afhanklike sin weergegee om te lui, „. . . en sy hoof op ’n skottel gebring . . .” Nadat ons „skottel” hier vervang het deur „skinkbord” soos in vs. 25, en die lesing na die oorspronklike herstel het tot ’n selfstandige sin, behoort ons vertaling te lui, „en hy het die hoof op ’n skinkbord gebring . . .”

Mrk. 6:33. Deur die invoeging van die lesing van die Textus Receptus se *auton* na *epegnōsan*, kom die Afr. Vert. tot die oorsetting, en baie het Hom herken . . .” Daar is geen teksgrond vir die Afr. Vert. se lesing, „En die skare het hulle sien weggaan . . .” nie. Daar staan alleen, „En hulle het hulle sien wegvaar . . .”

Verder volg die Afr. Vert. ook die Textus Receptus in die byvoeging aan die einde van die vers, „en hulle het by Hom vergader.” Hierdie toevoeging is pleonasties en onderskep die inhoud van vs. 34. Die hele vers behoort te lui, „En hulle het hulle sien wegvaar en baie het daarop gelet en te voet uit al die stede daarheen saamgeloop en daar voor hulle aangekom”.

Mrk. 6:34. Sonder enige teksmagtiging voeg die Afr. Vert. die naam van Jesus hier in om te lees, „En toe Jesus uitklim . . .” Die oorspronklike gee alleen reg op die vertaling, „En toe Hy uitklim . . .”

Mrk. 6:36. Met die Textus Receptus lees die Afr. Vert. *artous* na *agorasōsin* en *gar ouk echousin* voor *ti* en sit oor, „. . . sodat hulle na die buitewyke en dorpe rondom kan gaan om brood vir hulle te koop want hulle het niks om te eet nie.” Ons het reeds onder 5:14 opgemerk dat dit korrekter is om *agroī* te vertaal met „hoewes” as met „buitewyke”. Na die nodige korreksies behoort ons hier dus eintlik te lees, „. . . sodat hulle na die hoewes en dorpe rondom kan gaan en vir hulle iets kan koop om te eet.”

⁵⁾ LIDDELL-SCOTT-JONES, s.v.

Mrk. 6:37. Die Afr. Vert. se „Gee julle hulle iets om te eet”, sou alleen moontlik wees as daar in die oorspronklike *ti* voor *phagein* gestaan het; maar soos dit daar staan, bind dit ons om te vertaal, „Gee julle hulle te ete”.

Verder, waar die Afr. Vert. *agorasōmen* en *dōsōmen* oorsit met „moet ons gaan en koop . . . en gee om te eet”, gaan die deliberatiewe van die vraag verlore en kry ons eerder die indruk van 'n vraag van ongelowige verbasing. Die vertaling van die oorspronklike kom beter tot sy reg as ons oorsit, „Sal ons gaan en . . . koop en . . . gee . . .”⁶⁾

In hierdie vers word ook 'n muntwaarde genoem, naamlik die *dēnaron*, en ek dink ons moet van hierdie geleentheid gebruik maak om meteen maar 'n bespreking te voer in die kort oor die noodsaaklikheid vir 'n deeglike hersiening van die metode waarop die Afr. Vert. van die Nuwe Testament altans, die in die oorspronklike genoemde muntwaardes vertaal. Ek wil dadelik stel dat ek van oordeel is dat ons, in weerwil van die besware wat dit aankleef, liever die bybelse benaminge moet hou en dus moet transskribeer. Die redes vir hierdie voorstel is die volgende: 1. Die name waarmee die munte in die Nuwe Testament vertaal word, soos „penning” vir *dēnaron*, „silwer stuk” vir *argurion*, „geldstukkie” vir *lepton*, „penning” ewe-eens vir *drachmē* en „pond” vir *mna*, is die metode om die onbekende deur die onbekende te verklaar en bowendien nie korrek nie. 'n *Mna* is byvoorbeeld nie 'n pond nie maar nader aan vyf pond. Selfs „stuiwer” vir *assarion* en „oortjie” vir *kordantēs* is nie meer in algemene gebruik in ons preektaal nie. 2. Omdat ons nie voldoende benaminge het van kleinsmunt om die menigte kleinsmunt wat in die eerste eeue in omloop was, te dek nie, ontstaan 'n sekere verwarring van name en waardes wanneer ons daardie muntwaardes in bestaande geldwaardes wil uitdruk; 'n voorbeeld van hierdie verwarring kom voor in Luk. 12:59 waar *lepton* vertaal word met „oortjie” en Mrk. 12:42 waar twee *lepta* ook genoem word 'n „oortjie”; so-ook in Luk. 15:8, 9, word *drachmē* vertaal met „penning”, terwyl elders, byvoorbeeld in Luk. 10:35, *dēnaron* weer met „penning” vertaal word. In hierdie laaste geval is dit wel waar dat die silwerinhoud van 'n *dēnaron* maar net .04 gram meer is as dié van 'n *drachmē*, maar dit is nietemin twee verskillende muntsoorte.

3. Die snel veranderende wisselkoers van ons moderne muntwaardes maak dit eenvoudig onmoontlik om die ou muntwaardes in terme van moderne geldwaardes, wat bowendien net gesigwaardes en nie inhoudwaardes is nie, weer te gee.

4. In die Afr. Vert. van die Ou Testament het die vertalers tog

---

⁶⁾ BLASS-DEBRUNNER, a.a.O. § 308.

al die ou muntname behou soos *gera* (Ex. 30:13), *beka* (Ex. 38:26), *mina* (Esé. 45:12), *dragme* (Esr. 2:69).⁷⁾

Om ons dan weer te bepaal by Mrk. 6:37, wil ek voorstel dat ons hier lees „denarieë” i.p.v. „pennings”.

Mrk. 6:39. Die dubbele substantief, *sumposia-sumposia* word deur die Afr. Vert. oorgesit as „klompies-klompies”. In die eerste plek beteken *sumposion* heeltemal nie „klompie” nie, maar „eetgeselskap”. Verder blyk uit vs. 40 dat die „klompies” so groot was as honderd en vyftig persone. Die verkleinwoord is dus heeltemal misplaas. Buitendien is dit nie nodig om die dubbele substantief van die griekse (ook semitiese) idioom met ’n dubbele substantief in afrikaans oor te sit nie maar die voorstelling van distribusie gee ons weer met „in” plus die voorwerp van distribusie.⁸⁾ Dit is ’n vertalingswyse wat tog al deur die Afr. Vert. gevolg word in die volgende vers waar so ’n griekse dubbelsubstantief weergegee word met „in” plus voorwerp van distribusie. Ons stel voor om hier „klompies-klompies” van die Afr. Vert. te vervang met „in eetgeselskappe”.

Mrk. 6:40. Ons opmerking oor die weergawe deur die Afr. Vert. hier geld weer die griekse en hebreuse idioom om distribusie deurmiddel van verdubbeling van die substantief uit te druk, naamlik *prasiai prasiai*, wat deur die Afr. Vert. metodies wel reg oorgesit word maar inhoudelik nie, met sy weergawe „in groepe”. *Prasia* beteken naamlik nie „groep” nie, maar „tuinbedding” en sien op die ordelikheid van die indeling van die skare. Om dit tot uitdrukking te bring, wil ek voorstel dat ons hier vertaal met „in vakke”.

Mrk. 6:41. Sonder teksgronde plaas die Afr. Vert. na *eulogēsen* ’n komma-punt en vertaal buitendien die woord wat eintlik „seën” beteken, met „dank”. Laasgenoemde heet in die grieks *eucharistein* en kom voor in Mrk. 8:6 waar die Afr. Vert. dit heeltemal korrek oorsit met „dank”. Omdat die lofsegging of seën die eintlike inhoud van die gebed is, het *eulogēin* die tegniese betekenis gekry van „bid” „die seënbede uitspreek”, i.v.m. die godsdienstige handeling by die etc. In al die gevalle van hierdie aard, vertaal die Afr. Vert. *eulogēin* konsekwent met „dank” (Mt. 14:19, 26:26, Mrk. 8:7, (hoewel dit in Mrk. 8:6 *eucharistein* met „dank” vertaal), 14:22, Luk. 24:30; maar in Luk. 9:16, die parallel van hierdie geskiedenis in Mrk, word *eulogēin* tog met „seën” vertaal. In al die betrokke instansies moet ons „dank” vervang met „spreek die seën (of seënbede, of lofsegging) uit.”

---

⁷⁾ Vir ’n volledige oorsig van muntsoorte in die Bybel genoem en hulle relatiewe waardes in die verskillende tye, en die probleme aan die vertaling van die muntname verbonde, kan met vrug gebruik gemaak word van W. F. MADDEN, *History of Jewish Coinage and of Money in the Old and New Testaments*. London, 1864 en E. A. NIDA, *Bible Translating*, N.Y. 1947, p. 318 ff., 336 ff.

⁸⁾ BLASS-DEBRUNNER, a.a.O., § 493.2.

Mrk. 6:44. Die Afr. Vert. lees blykbaar *hōs* voor *pentakischilioi* en sit oor, „omtrent vyf duisend”. Daar staan in die oorspronklike net „vyf duisend”. En dan, *andres*, wat deur die Afr. Vert. hier oorgesit word as „manne”, is nie geslagsaanduidend nie, maar getalaanduidend. In afrikaans praat ons in dié geval van „man”. Die hele vers behoort te lui, „En die wat die brode geëet het, was vyf duisend man.”

Mrk. 6:45. „onderwyl Hy die skare sou wegstuur.” is ’n slaafse navolging van ’n foutiewe vertaling van die State Vertaling deur die Afr. Vert. Die griekse teks gee ons alleen reg om te vertaal, „onderwyl Hy die skare wegstuur”.

Mrk. 6:47. Die „meer” van die Afr. Vert., soos ons al hierbo aangetoon het, moet „see” wees.

Mrk. 6:48. Hoewel dit moontlik is om die *praesens participium*, as aanduiding van voortgaande aksie met ’n perfektum te vertaal en dit dus as sodanig nie af te keur is dat die Afr. Vert. *idōn* met die verlede tyd, dus as, „Hy het gesien” vertaal nie, moet die finale werkwoord darem aanleiding gee vir die besluit om die afhanklike participia so te vertaal⁹⁾, wat hier nie die geval is nie. Buitendien breek die Afr. Vert. willekeurig die sin op met ’n punt te plaas na *enantios autous*, terwyl dit in die oorspronklike duidelik die plek van be-eindiging van ’n parentheses is en daar dus ’n komma moet wees. Verder, die gebruik van die praesens waar mens anders die aoristus of perfectum sou verwag, is eie aan die styl van Markus en dit lyk my gerade om, waar moontlik en mits dit die eie idioom nie verstoort nie, die oorspronklike styl in vertalinge te probeer hou.

Na die gesegde behoort ons die vers te vertaal, „En toe Hy sien dat hulle swaarkry met die roei — want die wind was teen hulle — kom Hy teen die vierde nagwaak na hulle, lopende op die see”.

Mrk. 6:49. „Meer” van die Afr. Vert. moet met „see” vervang word.

Mrk. 6:51. Die Textus Receptus voeg hier *kai ethaumazon* aan en die Afr. Vert. sit dit oor met, „... en verwonderd”. Volgens die getuïenis van ons beste manuskripte behoort dit daar nie te staan nie.

Mrk. 6:52. „... omdat hulle harte verhard was”, is verklarende vertaling van die Afr. Vert. Daar staan in die oorspronklike, *all'* en dit beteken „maar”. Die gedeelte behoort te lees, „... maar hulle harte was verhard”.

Mrk. 6:53. „... kom hulle aan by die land Gennésaret...” vertaal die Afr. Vert. Daar is egter nie so ’n land nie en dit staan ook nie in die oorspronklike nie. Ons moet net vertaal, „... kom hulle aan by Gennésaret...”

⁹⁾ A. DEISSMANN, *Licht vom Osten*. Tübingen. 4te Aufl., 1923. § 98.2.

¹⁰⁾ BLASS-DEBRUNNER, a.a.O., § 339 1, 3.

Mrk. 6:55. „... en hulle het in daardie hele omtrek rondge-loop...” Die vers wil eintlik baie grafies voorstel met watter koersagtige haas die inwoners van die gebied hulle siekes versamel en na Jesus gebring het. Dit kom ook uit in die oorspronklike, waar die werkwoord, *periédramon* hulle vlugge handeling beskryf. Maar die Afr. Vert. sit die woord oor met „rondge-loop” en daarmee gaan veel van die dramatiese van die oorspronklike verlore. Die woord beteken „rondhardloop” en so moet ons dit hier ook vertaal sodat die gedeelte sal lui, „en hulle het in daardie hele gebied rondgehardloop...”

Mrk. 6:56. *kraspedon* word deur die Afr. Vert. oorgesit met „soom”. Maar eintlik is dit die *sisith* wat ook in die hebreuse teks van Num. 15:38 voorkom en dit beteken „kwas” of „klossie” soos die Afr. Vert. dit daar korrek weergee. In Jesus se tyd is dit aan die hoeke van die kleed gedra om te toon dat die draer die gebooie van God onderhou. Die betrokke gedeelte moet ons vertaal, „... en het Hom gesmeek dat hulle slegs die klossie van sy kleed mag aanraak;”.

Mrk. 7:2-5. Nie begrypene nie dat die verbum finitum van vers 2 en die navolgende verse *epōrōtōsin* in vers 5 is, en dat verse 3 en 4 'n verduidelikende parentese is vir die onderrig van nie-joodse lesers, het die Textus Receptus maar 'n werkwoord, *emempsato* gemaak. Die Afr. Vert. het dit oorgeneem en vertaal, „... het hulle dit afgekeur”. Dit moet geskrap word. Die sin is dan nie 'n volsin nie en heeltemal tereg ook.

Voordat ons 'n voorstel vir 'n verbeterde vertaling van die geheel van verse 2-5 gee, is daar egter nog 'n paar noodsaaklike verbeteringe aan te bring in verse 3, 4 en 5. In vers 3 geld dit die griekse *pugmē niptesthai* wat beteken om tot by die vuis, d.i. die hele hand tot die pols, te was. In onkunde oor hierdie Joodse reinigingsgebruik, het die Textus Receptus die woord *pugmē* aangesien vir 'n verskrywing en dit toe verander na *pukna* wat „dikwels”, „ywerig” of „deeglik” beteken. Die Afr. Vert. het hierdie ongelukkige „verbetering” gevolg en vandaar dat ons lees, „Want die Fariseërs en al die Jode eet nie as hulle nie deeglik die hande gewas het nie,...” Nou is die gebruik waarop die oorspronklike en „onverbeterde” teks sien, baie goed betuig in die rabbynse geskifte waar dit voorkom in die vorm, *tebhal* of *netal* of *meshi 'adh happarāq* d.i. om in te steek tot by die pols.¹¹⁾

In vers 4 weer het die Afr. Vert. die Textus Receptus gevolg om van die oorspronklike lesing, *rhantizontai*, te maak, *baptizontai*, ook al weer omdat die Textus Receptus blykbaar nie daarvan bewus was dat die woord in die oorspronklike wat eintlik „sprinkel” beteken, in afgeleide betekenis „reinig” weergee nie. Ons moet dus hier die woord

---

¹¹⁾ J. LIGHTFOOT, *Horace Hebraicae*, ad loc. STRACK-BILLERBECK, a.a.O., ad loc.

„was" (*baptisontai* beteken ook nie in eerste instansie „was" nie) vervang met „reinig".

In vers 4 het die Afr. Vert. die Textus Receptus gevolg om na „kanne en kopergoed" by te voeg, „en bedde" (*kai klinōn*). Die betroubare manuskripte het die lesing nie.

In vers 5 is die oorspronklike lesing, *koinais chersin*, „onreine hande", deur die Textus Receptus vervang deur *aniptois chersin* wat deur die Afr. Vert. oorgeneem en weergegee is as, „ongewaste hande". Verse 2-5 moet dan lui:

„2 en toe hulle sien dat sommige van sy dissipels met onreine, dit is ongewaste hande die brood eet — 3 want die Fariseërs en al die Jode eet nie tensy hulle die hande tot by die pols gewas het nie, terwyl hulle vashou aan die oorlewering van die ou mense,

4 en wanneer hulle van die mark kom, eet hulle nie tensy hulle hul gereinig het nie, en daar is baie ander dinge wat hulle aangeneem het om te onderhou: die was van bekere, kanne en kopergoed — 5 toe het die Fariseërs en die skrifgeleerdes Hom gevra: Waarom wandel u dissipels nie ooreenkomstig die oorlewering van die ou mense nie, maar eet die brood met onrein hande?"

Mrk. 7:6. Uit die oorspronklike het ons alleen reg om te vertaal, „Maar Hy sê vir hulle..." Die Afr. Vert. se invoeging, „antwoord en ..." moet geskrap word.

Mrk. 7:8. Want terwyl julle die gebod van God nalaat..." lees die Afr. Vert. In die die oorspronklike staan egter net, „Terwyl julle die gebod van God nalaat, hou julle jul aan die oorlewering van mense." En hier moet die vers ook eindig, maar o.g.v. die Textus Receptus voeg die Afr. Vert. nog by uit verse 4 en 13, „die wassery van kanne en bekere, en ander dergelyke dinge van dieselfde aard doen julle baie". Dit hoort nie in 'n goeie en teksgetroue vertaling tuis nie.

Mrk. 7:9. „Julle verstaan dit..." van die Afr. Vert. kom nêrens in die manuskripte voor nie. Verder, die Afr. Vert. se weergawe van *atheteite* met „opsy sit", lyk my hier nie die bes geslaagde nie. By die bespreking van Mrk. 6:26 het ons al gewys op die betekenis van *athetein*, naamlik om ongeldig te verklaar, op te hef. En dit is juis die betekenis wat die sinsverband hier ook verlang. Jesus se afsluiting van hierdie strafrede by vers 13 gebruik weer 'n woord wat dieselfde betekenis tot uitdrukking bring, naamlik *akouroun* wat ons ter plaatse nader sal bespreek; ondertussen dien dit ons by die vasstelling dat die woordbetekenis wat ons hier aan *athetein* moet heg, dié van „ongeldig verklaar" is.

En dan het die Afr. Vert. heeltemal tereg in Mrk. 7:6 *kalōs* vertaal met „tereg". Maar hier word dieselfde woord met 'n lang omskrywing, „(julle) verstaan dit goed..." oorgesit. En daarmee gaan die hele skerpheid en ironie van Jesus se woorde teen die Fariseërs ver-

lore. *Kalōs* beteken oorspronklik, „mooi”, „netjies”; en hierdie betekenis is ook die verlangde in die sinsverband van hierdie vers. Ek stel voor dat ons, trou aan die oorspronklike, hier vertaal, „Netjies hef julle die gebod van God op sodat julle jul oorlewering mag onderhou”.

Mrk. 7:11. Afr. Vert.: „Enige voordeel wat u van my mag geniet, is korban, dit is, 'n offergawe —”. My voorstelle vir verbetering van hierdie gedeelte berus op die noodsaaklikheid van duidelikheid in 'n vertaling. Ons Bybelleser begryp nie waarom die man eintlik sy ouers voordeel wil ontsê nie. Gaan dit egter om die ondersteuning wat 'n ouer van sy kind, veral by die Jodendom, moet ontvang, dan word dit begryp. En die griekse uitdrukking met die werkwoord *ōphelē-thēnai* sê juis soveel. Dit beteken om ondersteuning te ontvang.¹²⁾ En dan die omsetting van die oorspronklike deur die Afr. Vert., laat die eintlike krag van *ho ean*, d. i. „wat ookal” verlore gaan. Ons vertaling hier behoort te lui, „Watter ondersteuning u ookal van my kon ontvang, is korban, dit is offergawe”.

Mrk. 7:12. „... dan laat julle hom nie meer toe om iets vir sy vader of sy moeder te doen nie.” lees ons in die Afr. Vert., en ons kry dan die indruk dat die Fariseërs hom belet om iets vir sy ouers te doen, maar die sin verwag — en die griekse oorspronklike sê dit ook daadwerklik — dat die Fariseërs hom juis toelaat — om niks meer vir sy ouers te doen nie; *ouketi*, soos VAN LEEUWEN tereg opmerk, hoort nie by die predikaat *aphiete* nie, maar by *ouden* soos in Mrk. 5:3, 9:8, 12:34, 14:25 en 15:5.¹³⁾ Ons moet hier liever vertaal, „Dan laat julle hom toe om niks meer vir die vader of die moeder te doen nie”.

Mrk. 7:13. Vir die Afr. Vert. beteken die woord, *akouroun*, om kragteloos te maak, en hy vertaal dan, „So maak julle dan die woord van God kragteloos deur die oorlewering wat julle bewaar het!”. Maar VAN LEEUWEN wys daarop dat *akouroun terminus technicus* is van die regspleging en dit beteken om 'n dokument of kontrak ongeldig, nietig te verklaar.¹⁴⁾ Jesus se woord het dan juis betrekking op die legalisme van die skrifgeleerdes en die Fariseërs en as ons dit verstaan, word die inhoud van hierdie woorde meteen ook vir ons voller.

Blykbaar lees die Afr. Vert. voor *akourountes* in, *houtōs oun* en vertaal, „So maak julle dan...” Maar dit staan nie in die oorspronklike nie en moet dan ook nie in 'n goeie vertaling verskyn nie. En verder vertaal die Afr. Vert. die griekse *paredōkate* met „bewaar”, terwyl die woord „oorlewer” beteken. As ons al die genoemde verbeteringe aangebring het, sal ons vertaling hier lui, „terwyl julle die

---

¹²⁾ M. BLACK, *An Aramaic Approach to the Gospels and Acts*. Oxf. 1946, p. 8.

¹³⁾ Vgl. BAUER, a.a.O. s.v.

¹⁴⁾ VAN LEEUWEN, A.W. ad loc.

Woord van God ongeldig verklaar deur julle oorlewering wat julle oorgelewer het”.

Mrk. 7:14. Waar ons betere manuskripte die lesing het, *palin ton ochlon*, lees die Textus Receptus, *panta ton ochlon*. Die Afr. Vert. volg die laasgenoemde, minder betroubare teks, en vertaal, „En Hy het die hele skare na Hom geroep . . .” Daar moet staan, „En Hy het die skare weer na Hom geroep . . .”

Mrk. 7:15. Waar die Afr. Vert. lui, „die dinge wat van hom uitgaan”, moet ons volgens alle manuskripte lees, „die dinge wat van die mens uitgaan”.

Mrk. 7:16. Die hele vers kom nooit by ons betere manuskripte voor nie dog slegs in die Textus Receptus. In ’n verbeterde vertaling van die Bybel in Afrikaans, behoort dit nie te staan nie.

Mrk. 7:17. *eis oikon* word weer deur die Afr. Vert. oorgesit as „in ’n huis”. Dit moet wees, „tuis”. Jesus het, soos ons vantevore aangetoon het, ’n huis in Kapernaum gehad en hierdie geskiedenis speel in Kapernaum of daar digby af. Jesus en sy dissipele het namelik, volgens 6:35 geland by Gennesaret, net suid van Kapernaum. Die gevolgtrekking word ondersteun deur Joh. 6:17 waarvolgens die dissipele na die spysiging op Kapernaum gevaar het. In elk geval moet ons hier vertaal, „En toe Hy van die skare af tuis gekom het . . .”

Mrk. 7:19. Ter verskoning van die vertaling van die Afr. Vert., moet ons dadelik aanvoer dat hierdie vers een van die moeilikste in die hele Evangelie volgens Markus is. Die menigte van variante lesings ten opsigte van die werkwoord, *katharizōn*, wys al op die vertwyfelde soek na ’n geskikte onderwerp vir die werkwoord. Die Codex Bezae wil daar lees, *katharizei*, en sommige van die oudkerklike lektionarieë verander dit tot *kai katharizei* (daar is namelik ook moeilikheid met die sinsdeling) en een van die vernaamste syriese vertalinge lees *katharizetai*. Ook die lesing *aphedrōn* word nie algemeen betuig nie en verder is daar minstens drie verskillende sinsdelinge oorgelewer. Die Afr. Vert. het die lesing van Codex Bezae gekies en lees *katharizei* waardeur *pan to exōthen eisporuomenon* (vs. 18), d.i. „alles wat van buite af . . . ingaan . . .” die subjek word. M.a.w. die voorstelling is dan volgens die Afr. Vertaling dat die voedsel wat in die mens ingaan die mens ook reinig. Dit klink onlogies. Lees ons met die besbetuigde manuskripte *katharizōn*, is twee subjekte moontlik, namelik *ho aphedrōn* (die kleinhuisie — deur die Afr. Vert. weergegee met „heimelikeid”) òf dieselfde subjek as dié van *elegen de* (vs. 20), en dit is Jesus. Dit lyk wel die aanneemlikste. Maar dan moet ons ook die punktiasie wat deur HORT voorgestel is, volg, namelik ’n komma na *brōmata*, en in vers 19 ’n vraagteken na *ekporeuetai*.

¹⁵⁾ Vgl. die gesegde by bespreking van van Mrk. 7:9.

Dit gee ons die mees waarskynlike en die sinryker lesing (ek vertaal vers 18-20), „En Hy sê vir hulle: Is julle ook so sonder begrip? Begryp julle nie dat alles wat van buiteaf in die mens ingaan, hom nie kan verontreinig nie, omdat dit nie ingaan in sy hart nie, maar in die maag, en dit gaan in die heimlikheid uit? Terwyl Hy alle voedsel rein verklaar, het Hy gesê: Wat uit die mens uitgaan, dit maak die mens onrein”.

Mrk.7:21 en 22. Die volgorde van oortredinge wat hier opgenoem word, moet na regte die volgorde van die Dekaloog weerspieël. En dit doen tenminste die eerste vyf ook as ons die lesing van ons beste manuskripte hier volg en nie die Textus Receptus soos die Afr. Vert. dit gedoen het nie. Die volgorde is dan, „... hoerery, diefstal, moord, egbreuk, hebsug, boosheid, lis, losbandigheid, 'n bose oog, godslastering, vermetelheid, onverstandigheid”.

Mrk. 7:24. Die beste manuskripte gee ons alleen reg om te vertaal, „en daarvandaan na die gebied van Tirus vertrek”. Die lesing, „... en Sidon...” is 'n invoeging deur die Textus Receptus en is oorgeneem deur die Afr. Vert.

Onder hierdie vers moet ek net opmerk dat *eis oikian*, soos ons vantevore reeds aangedui het, hier wel beteken, „in 'n huis”.

Mrk. 7:25. Sonder reg laat die Afr. Vert. hier 'n *euthus* uit. Ons behoort te lees, „maar dadelik het 'n vrou... van Hom gehoor...”

Mrk. 7:29. „Terwille van hierdie woord kan jy gaan...” lui die Afr. Vert. Maar ons teks het eintlik die lesing, „Terwille van hierdie woord, gaan...”

Mrk. 7:30. Met die Textus Receptus het die Afr. Vert. die sinsvolgorde hier omgestel en buitendien het ons Vert. 'n woord of twee verkeerd vertaal. Ons moet hier lees, „En toe sy na haar huis gaan, het sy die kind op die bed lêend, en die duiwel uitgevaar, gevind.

Mrk. 7:31. I.p.v. *dia Sidōnos* van ons betere manuskripte, lees die Afr. Vert. hier *kai Sidōnos*. Ons vertaling behoort hier te lui, „En toe Hy weer uit die gebied van Tirus vertrek het, het Hy deur Sidon na die see van Galilea gegaan in die middel van die Tienstede-gebied”.